

Sociale Raad Tilburg

Sociale Raad Tilburg
Spoorlaan 444
5038 CH Tilburg

Gemeente Tilburg
College van burgemeester en wethouders
T.a.v. wethouder mevr. A. Lahlah
Postbus 90155
5000 LH Tilburg

Tilburg, 2 oktober 2023
Betreft: SRT-advies "Aandachtspunten bij beleid en evaluatie bestaanszekerheid"
Kenmerk: 23/025

Geachte wethouder Lahlah,

Bestaanszekerheid is voor iedereen van cruciaal belang. Als Sociale Raad Tilburg (SRT) spreken wij dan ook onze waardering uit voor uw grote inzet op dit thema. We volgen uiteraard de ontwikkelingen op dit terrein en zijn benieuwd naar de evaluatie die dit jaar plaatsvindt.

Op 12 juli 2023 hebben we een gesprek gehad met de beleidsadviseur over de huidige stand van zaken en de aankomende evaluatie. In dit gesprek zijn veel vraagstukken en thema's besproken. Gezien het belang dat wij hechten aan bestaanszekerheid willen wij graag onze input geven voor de evaluatie van het "Beleid Bestaanszekerheid". Daarbij vragen wij aandacht voor diverse thema's en urgente vraagstukken.

Bestaanszekerheid

We horen en zien op diverse momenten dat het college uit gaat van een breed begrip 'bestaanszekerheid'. In het "Raadsvoorstel Visie bestaanszekerheid 2020-2023: activeren vanuit nabijheid en maatwerk" uit 2019 staat bestaanszekerheid omschreven.

"Met dit nieuwe beleid gaan we uit van een breder begrip van bestaanszekerheid dan alleen het bieden van maatregelen en ondersteuning op het financiële vlak. Hoewel financiële rust creëren nog steeds de basis is, gaat het ook om een fatsoenlijk dak boven je hoofd en voldoende te eten, toegang tot goede en betaalbare zorg en onderwijs, werk of een andere dagbesteding die structuur en zin aan de dag geeft. Zekerheden waarover iedere Tilburger zou moeten kunnen beschikken."

De SRT heeft in eerdere adviezen, onder andere in het SRT-pamflet "Sociale ankers slaan in tijden van zwaar weer!"¹, gepleit voor een brede invulling van bestaanszekerheid en het is mooi om te horen dat het college deze visie deelt.

De SRT ziet echter dat tot nu toe dat bij beleid en uitvoering de nadruk vooral wordt gelegd op financiële bestaanszekerheid en op de mogelijkheden om mee te kunnen doen. Het inzicht dat bestaanszekerheid veel breder is en diverse andere levensdomeinen een rol spelen, betekent dat het ook breder opgepakt en vorm gegeven moet worden. Dit zal bij nieuw beleid en bij nieuwe uitvoeringsplannen dan ook een duidelijke focus moeten zijn zodat die brede visie en de verbindingen met andere domeinen ook daadwerkelijk vorm krijgt. Dit zal vragen om heldere omschrijvingen, duidelijke doelstellingen en concrete verbindingen leggen tussen diverse beleidsterreinen en uitvoeringsprogramma's.

De SRT adviseert dan ook:

1. de brede visie op bestaanszekerheid te omschrijven en als uitgangspunt te nemen bij beleid en uitvoering.

---

¹ Sociale Raad Tilburg, SRT-inspiratiepamflet "Sociale ankers slaan in tijden van zwaar weer!", maart 2022
[Sociale ankers slaan in tijden van zwaar weer! \(socialeraadtilburg.nl\)](https://www.socialeraadtilburg.nl)

2. de verbindingen die tussen de diverse beleidsterreinen gemaakt moeten worden te benoemen en in beleid en uitvoeringsplannen op te nemen.
3. doelstellingen en beoogde effecten te benoemen en op te nemen in het beleid en de uitvoeringsplannen van de diverse afdelingen binnen de gemeente.

Positieve ontwikkelingen

Wij zien diverse ontwikkelingen en accenten die wij positief waarderen. Een aantal daarvan willen we hier graag benoemen.

- Het accent is verschoven van betaald werk naar participeren. Meedoen, op welke manier dan ook, wordt gestimuleerd en gewaardeerd.
- De inzet is om met (groepen) inwoners in gesprek te gaan en om hun ervaringen te horen.
- De nadruk ligt op het werken vanuit vertrouwen en nabijheid.
- Het belang van bestaanszekerheid wordt gezien en benoemd en het bestrijden van bestaansonzekerheid is een belangrijk aandachtspunt.
- Tilburg neemt deel aan het onderzoek 'Gezin en geld'. De SRT spreekt graag zijn waardering hiervoor uit en is blij met dit experiment waarbij inwoners 'gewoon' extra geld krijgen.

Kern van het probleem: tekort aan geld

De nationale "Commissie Sociaal Minimum" heeft op 30 juni 2023 het rapport "Een zeker bestaan - Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum"² uitgebracht. De commissie concludeert dat mensen die op het sociaal minimum leven de komende jaren fors geld tekort zullen komen als er geen extra maatregelen genomen worden. Daarom adviseert ze om het minimumloon, de bijstand en eventueel ook de huurtoeslag te verhogen. Daarnaast is het nodig om de kinderbijslag of het kindgebonden budget stevig te verhogen om armoede bij kinderen te bestrijden. In de augustusraming 2023 (cMEV 2024) van het Centraal Plan Bureau wordt beschreven dat zonder aanvullend beleid het aantal mensen in armoede stijgt tot 5.7% van de bevolking en 7% van de kinderen in 2024³. Dit zijn zorgwekkende cijfers.

Het hele systeem van toeslagen en inkomensondersteunende maatregelen maakt natuurlijk al duidelijk dat een uitkering en vaak ook het minimumloon op zich onvoldoende is. De SRT pleit dan ook voor een stevige inzet om het minimumloon en de hoogte van de uitkeringen, waaronder de Participatiewet, te verhogen. Een inkomen dat voldoende is om alle voorkomende kosten te kunnen betalen, levert veel op. Inwoners worden zelfstandiger en onafhankelijker van regelingen. Het betekent minder stress en meer tijd en ruimte voor andere zaken in het leven. Het geeft weer ruimte voor nieuw perspectieven in het leven. Een andere winst is dat er veel minder beroepskrachten nodig zijn om dit hele systeem uit te voeren, om inwoners te helpen bij aanvragen en tijdens de hele route te helpen, om aanvragen en betalingen die fout verlopen weer te herstellen. Naast alle beroepskrachten zijn er ook nog veel personen als vrijwilliger betrokken en actief aan de slag om andere inwoners te helpen.

Het huidige demissionaire kabinet heeft op Prinsjesdag bekend gemaakt twee miljard extra in te zetten voor armoedemaatregelen. Dit is veel minder dan de Commissie Sociaal Minimum had geadviseerd. Dit extra geld wordt niet ingezet voor structurele maatregelen zoals verhoging van het minimumloon en de bijstand maar voor tijdelijke maatregelen.

De SRT onderstreept het belang van de aandacht en de lobby op rijksniveau om structurele oplossingen voor armoede (mee) vorm te geven en adviseert daar op in te blijven zetten.

Armoedebeleid als onderdeel van beleid bestaanszekerheid

Aangezien deze structurele oplossingen nog niet geregeld zijn, is de vraag op welke wijze de lokale overheid het probleem van armoede en bestaanszekerheid nu kan aanpakken.

---

² Commissie Sociaal Minimum, rapport "Een zeker bestaan. Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum", juni 2023

[Een zeker bestaan - Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum \(overheid.nl\)](#)

³ [Raming Augustus 2023 \(concept-Macro Economische Verkenning 2024\) | CPB.nl](#)

De meest gewenste weg, zowel wat betreft inwoners als overheid, is betaalde arbeid met een loon dat bestaanszekerheid biedt. Werken aan perspectief voor inwoners zodat zij minder of niet afhankelijk zijn van inkomensvoorzieningen en regelingen is dan ook zeer gewenst.

Voor een grote groep is dit echter niet weggelegd. Voor hen is een andere aanpak van belang namelijk ondersteuning bieden, zo nodig levenslang, zodat zij door de zekerheid van de ondersteuning ook bestaanszekerheid ervaren.

Armoede bestrijden is een wezenlijk onderdeel van het beleid bestaanszekerheid. De SRT adviseert dit uitdrukkelijk als een apart aandachtsveld op te nemen in nieuwe uitvoeringsplannen en bij nieuw beleid.

Werkende armen

De SRT vraagt aandacht voor de groep werkende armen, de mensen die werken maar toch in armoede leven. Het betreft een heel diverse groep inwoners, bestaande uit zowel werknemers als zelfstandigen, laag- en hoopopgeleiden, nieuwkomers, jongeren, alleenstaanden en mensen met een gezin. Juist door deze diversiteit is het lastig om deze groep goed in beeld te krijgen.

Er zijn allerlei tegemoetkomingen voor mensen met een minimuminkomen. Een grote groep werkenden die in armoede leeft, maakt hier echter geen gebruik van. De oorzaken zijn divers: mensen weten niet dat die regelingen er zijn, ze denken dat die alleen bedoeld zijn voor bijstandsgerechtigden, regelingen en aanvragen zijn te ingewikkeld, men schaamt zich om een aanvraag te doen. Het is van belang dat de gemeente deze groep niet-gebruikers actief opspoorde. Velen van hen weten namelijk de weg naar de gemeente en de regelingen zelf niet te vinden.

De SRT ziet ook mogelijkheden in samenwerking met werkgevers. Het zou zinvol zijn als werkgevers van bedrijven waar veel inwoners werken die het risico lopen om in armoede te leven, op de hoogte zijn van een zaken als de minimaregelingen, schuldhulpverlening, de Toegang Tilburg. Korte lijntjes tussen de gemeente en de werkgevers helpen. De gemeente zou bijvoorbeeld een vaste contactpersoon voor een bedrijf aan kunnen stellen: iemand die op vaste tijdstippen in het bedrijf aanwezig is en werknemers helpt met hun vragen maar ook actief zoekt waar hulp nodig is.

Daarnaast is samenwerking met andere partijen die kunnen doorverwijzen zinvol. Vraag door bij iedereen die zich bij enig (gemeentelijk) loket meldt. Ook als de oorspronkelijke hulpvraag niets met armoede te maken heeft, kan het probleem echter wel spelen en is het van belang om dan te zorgen dat iemand doorverwezen wordt naar de juiste hulp.

Formulieren en toeslagen

Het hele systeem van toeslagen, regelingen, formulieren, andere potjes of fondsen is onoverzichtelijk en moeilijk. Elke regeling heeft zijn eigen voorwaarden en andere criteria wat betreft inkomensgrens en vermogen, eigen aanvraagformulieren waarin soms precies hetzelfde gevraagd wordt maar ook altijd net weer wat andere gegevens nodig zijn. Inwoners die hier gebruik van (moeten) maken zijn vaak laag opgeleid, laaggeletterd, hebben Nederlands niet als eerste taal, zijn niet digivaardig. Een deel van deze groep is laag intelligent of (licht) verstandelijk beperkt, anderen hebben een fysieke of psychische beperking. En juist zij moeten in het ingewikkelde systeem dat wij opgetuigd hebben hun inkomen bij elkaar zien te scharrelen. Dit scharrelinkomen staat lijnrecht tegenover het ideaal van bestaanszekerheid.

In het kader van het helpen en het ontzorgen van inwoners, het systeem vereenvoudigen en niet-gebruik tegengaan, adviseert de SRT dat met voorrang en spoed onderzocht wordt hoe de gemeente kan zorgen voor één aanvraag die toegang geeft tot bepaalde andere voorzieningen.

Inwoners die ondersteuning nodig hebben

De SRT vraagt aandacht voor die groepen inwoners die altijd ondersteuning nodig zullen hebben en die om diverse redenen niet in staat zijn om zelf te zorgen voor bestaanszekerheid. De SRT vindt het van belang dat bij nieuw beleid en bij nieuwe uitvoeringsplannen expliciet wordt weergegeven dat het beleid bestaanszekerheid verschillende groepen betreft. Er zijn mensen die met ondersteuning in staat zullen zijn op termijn financiële bestaanszekerheid te bereiken. Voor een aantal groepen zal dit niet gelden. Door bijvoorbeeld een verstandelijke beperking en/of psychische problemen, door banen met lage lonen of door deeltijdwerk, zullen zij afhankelijk blijven van regelingen.

Om recht te doen aan hun positie moeten kwetsbaarheden en onvermogen van personen ook benoemd worden. Vanuit die erkenning kan binnen nieuwe uitvoeringsplannen en nieuw beleid

aangegeven worden welke maatregelen en ondersteuning juist voor deze inwoners van belang zijn zodat ook zij bestaanszekerheid ervaren.

Bijzondere aandacht voor

Hierboven hebben we al aangegeven dat de groep die in armoede leeft zeer divers is. Er zijn een aantal specifieke groepen waar wij om diverse redenen extra aandacht voor vragen.

Vrouwen

Vrouwen zijn vaker het hoofd van een éénoudergezin met alle taken en verantwoordelijkheden die daarbij horen. Vrouwen worden eerder en meer aangesproken op mantelzorgtaken en leveren daar soms uren betaald werk voor in. Als het gaat over de groep ouderen, vrouwen worden ouder en leven langer. Vrouwen zijn dan ook oververtegenwoordigd wat betreft het leven in armoede. Dit vraagt om een aanpak die hier rekening mee houdt, een aanpak die gebaseerd is op data en ervaringskennis. De SRT mist in de eerdere Armoedemonitor Gemeente Tilburg 2021⁴ data over het aantal vrouwen en mannen die in armoede leven en adviseert deze vanaf nu wel mee te nemen in het onderzoek.

Ouderen

Een andere groep die wij met name willen noemen zijn ouderen. Er is een grote groep ouderen die het goed heeft en over voldoende financiën beschikt. Er is echter ook een groep die in armoede leeft. Ouderen in Tilburg hebben relatief vaak alleen AOW, eventueel met een klein pensioen. Onder ouderen vinden we vaker stille armoede en is er meer schaamte om aan te vragen. De diverse regelingen zijn vaak niet bekend.

De SRT benadrukt dat er extra aandacht moet zijn voor deze groep ouderen die kwetsbaar is en geen of nauwelijks mogelijkheden heeft om zelf het inkomen te verhogen.

Nieuwkomers

Een derde groep waar we aandacht voor vragen zijn de mensen die nieuw in Nederland zijn. Voor veel vluchtelingen en asielzoekers zal gelden dat zij een ander beeld bij bestaanszekerheid hebben dan de overige Tilburgers. Juist ook in die groep is veel sprake van niet-gebruik. Van belang is om dit goed in beeld te hebben zodat zij de juiste ondersteuning en informatie ontvangen om armoede te bestrijden en liefst te voorkomen.

Jongeren en kinderen

We vragen ook extra aandacht voor jongeren en kinderen. Een toekomstbeeld hebben, perspectief zien en het vertrouwen hebben dat ze een eigen bestaan op kunnen bouwen: dat is van belang. Het doorbreken van intergenerationele armoede begint bij hen.

Binnen deze groep vragen we specifiek aandacht voor jongeren die door omstandigheden voor zichzelf moeten zorgen. Als er geen familie of omgeving is waar zij op terug kunnen vallen dan is het zaak voor hen bestaanszekerheid te regelen zodat zij zich kunnen richten op het werken aan hun toekomst.

Niet-gebruik: communicatie en toegankelijkheid

Het niet-gebruik is hoog en leidt tot veel vragen. Waarom vragen mensen niet aan terwijl ze het zo hard nodig hebben en er ook recht op hebben?

Enkele verklaringen zijn:

- niet op de hoogte van de regelingen en mogelijkheden
- verdwalen in het systeem van aanvragen en verantwoorden en het daarna opgeven
- geen hulp vinden om hierbij hulp te krijgen
- de verwachting dat het toch niet toegekend gaat worden
- schaamte om aan te vragen
- geen vertrouwen in de overheid
- angst om later terug te moeten betalen

Dit leidt tot een aantal aandachtspunten die goed geregeld zullen moeten worden. Natuurlijk is het terugdringen van niet-gebruik al een aandachtspunt en wordt hier ook aan gewerkt maar blijkbaar niet

---

⁴ [Armoedemonitor Gemeente Tilburg, 2021 \(cbs.nl\)](#)

voldoende of niet met de juiste middelen of werkwijzen om niet-gebruik te voorkomen of terug te dringen. We hebben een aantal aanbevelingen die kunnen helpen om niet-gebruik te verminderen.

- Duidelijke informatie en goede communicatie over alle mogelijke vormen van ondersteuning en regelingen zijn van belang.
- Laagdrempelige mogelijkheden dienen het voor burgers gemakkelijker te maken om vragen te kunnen stellen en hierbij ondersteuning te kunnen krijgen.
- Professionals die bij mensen komen, betaalde en onbetaalde ondersteuners van inwoners, moeten alert zijn op signalen en doorvragen als zij denken dat er iets nodig is.
- Bouwen aan vertrouwen bij inwoners is cruciaal zodat zij weten, mochten ze een 'foutje' maken, dat dat niet leidt tot verdere problemen en procedures.
- Vereenvoudiging van de regelingen is geboden zodat meer inwoners dit snappen en zelf aanvragen kunnen indienen en af kunnen handelen.
- Eén aanvraag die toegang geeft tot bepaalde andere voorzieningen.

Aanpak niet-gebruik en ervaringskennis

Het is noodzakelijk om de oorzaken van niet-gebruik te benoemen en op basis daarvan beleidsregels op te stellen. Het is dan ook zinvol om dit te agenderen maar we hopen dat er geen grootschalig extern onderzoek opgezet zal worden maar dat er gebruik gemaakt wordt van de aanwezige kennis van inwoners, beroepskrachten en (betaalde en onbetaalde) ondersteuners. Zij kunnen aangeven waar inwoners en ook ondersteuners vaak tegenaan lopen en welke regelingen en procedures steeds weer problemen veroorzaken.

De SRT adviseert dan ook gebruik te maken van de ervaringskennis van inwoners, beroepskrachten en ondersteuners. Dat bespaart tijd en geld en laat zien dat de gemeente vertrouwen heeft in ervaringen en kennis van betrokkenen en die serieus neemt.

Cijfers: armoedemonitor

Jaarlijks onderzoekt de gemeente Tilburg armoede en brengt daarna de "Armoedemonitor" uit. Deze monitor beschrijft de samenstelling van de minimahuishoudens in de gemeente Tilburg en het gebruik van de gemeentelijke regelingen door de huishoudens met een minimuminkomen.

De SRT benadrukt het grote belang om de dagelijkse ervaringen en verhalen van inwoners naast deze cijfers te plaatsen. De signalen die wij vanuit de stad horen, wijzen op een toename van armoede en meer zorgen bij inwoners.

Versobering regels

De SRT heeft vragen bij de eerder ingevoerde versoberingen, zeker nu de inflatie zo oploopt en het dagelijkse bestaan zoveel duurder is geworden. Hoe vangen inwoners dit op? Welke andere keuzes moeten ze nu maken omdat zij iets minder inkomen hebben? Ook bij een inkomen van 130% is elke euro die eraf gaat, voelbaar.

Uitstroompremie

De gemeente Tilburg heeft eerder gewerkt met een premie arbeidsinschakeling welke later is stopgezet. De SRT ziet nog steeds de meerwaarde van het toekennen van een premie waarmee de waardering voor de moeite en inzet van de inwoner uitgedrukt wordt. Wij hebben hierover geadviseerd in het SRT-advies "Vertrouwensexperiment, Doe mee in Tilburg en bestaanszekerheid" d.d. 26 november 2020.

Wat we nu nog graag willen meegeven is dat een eventuele (uitstroom)premie ook voor parttime-uitstroom beschikbaar zou moeten zijn. Vanuit een (bijstands)uitkering fulltime gaan werken is voor velen niet haalbaar en de arbeidsmarkt biedt die kansen ook niet altijd. Ook mensen die vanuit de bijstand parttime gaan werken doen wat mogelijk is en dat verdient waardering.

Inkomen stabiliseren

Een belangrijk aspect van bestaanszekerheid is zekerheid over wat er elke maand aan inkomen is. Een inkomen met schommelingen, zoals bij een deeltijdbaan en een deeltijduitkering en/of een wisselend aantal uren per week werken, zorgt voor veel stress en onzekerheid. De problemen die zij ervaren, werken ontmoedigend. Een stabiel inkomen is noodzakelijk: duidelijkheid over het maandelijks inkomen zodat iemand inkomsten en uitgaven kan overzien en de zekerheid heeft dat dat goed verloopt.

De SRT adviseert om daar waar het inkomen onzeker is, zoals bij een deeltijdbaan en een deeltijduitkering, te zorgen voor een maandelijks stabiel inkomen.

Beleid en uitvoering: armoede-check

De SRT heeft al eerder gepleit om bij alle besluiten over beleid en uitvoering die genomen worden steeds de vraag te stellen: wat zijn de concrete gevolgen hiervan voor mensen met een laag inkomen? Op die manier kan helemaal aan de voorkant van beleid en uitvoering zicht ontstaan op de effecten en kunnen alsnog aanpassingen plaatsvinden waardoor meer armoede voorkomen kan worden. Dit sluit naadloos aan op het uitgangspunt “niet achteraf pleisters plakken maar aan de voorkant armoede voorkomen”.

De SRT adviseert een “armoede-check” op te nemen bij alle beleids- en uitvoeringsplannen.

Nieuwe armoede – nieuwe maatregelen

Door de coronacrisis, de energiecrisis en de hoge inflatie zijn er de laatste jaren veel mensen en veel nieuwe groepen in armoede terecht gekomen of balanceren zij op de rand ervan. De landelijke en lokale overheid hebben maatregelen genomen om dit op te vangen en te voorkomen dat zij met nog grotere problemen geconfronteerd worden of nog meer mensen met armoede te maken krijgen. Er is hier veel aandacht aanbesteed – en terecht. Deze armoede wordt bestreden en door maatregelen, zoals het verhogen van het minimumloon en Cao-afspraken, zullen mensen weer meer inkomen hebben.

Eén van de conclusies in het rapport “Een zeker bestaan - Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum”⁵ van de Commissie Sociaal Minimum is dat de armoede in 2024 nog verder zal toenemen als er geen extra maatregelen genomen worden. Dit vraagt om nieuwe maatregelen.

Inwoners die langdurig in armoede leven

De SRT vraagt blijvende aandacht voor die inwoners die al jarenlang een minimaal inkomen hebben zoals een uitkering van de Participatiewet, en waarvan het inkomen ook nu zeer laag blijft. Het beleid gericht op bestaanszekerheid heeft ook als doel armoede te bestrijden en juist deze burgers hebben blijvend en langdurig de ondersteuning van de lokale overheid nodig.

De SRT maakt zich grote zorgen over deze groep. Als door de extra maatregelen de armoedecijfers gaan dalen, dan is de kans groot dat opluchting overheerst en de focus op armoedebestrijding minder wordt. Dit is een groep inwoners die al heel lang in armoede leeft en dat de komende tijd waarschijnlijk nog steeds zal doen. Zij hebben echter net zo veel recht op bestaanszekerheid dan elke andere Tilburger.

De SRT adviseert dan ook dat er bij beleid en uitvoering uitdrukkelijk aandacht is voor de groep inwoners die al jarenlang in armoede leeft. Geef ook hen bestaanszekerheid.

Tot slot

Mocht u nog vragen hebben over dit SRT-advies dan horen we dat natuurlijk graag. Bestaanszekerheid is van fundamenteel belang en als SRT denken wij hier heel graag over mee, bij elke stap van het proces.

We zijn altijd bereid hierover met u in gesprek te gaan.

Met vriendelijke groet,
namens de Sociale Raad Tilburg,

Dion van den Berg,
Voorzitter Sociale Raad Tilburg.

---

⁵ [Een zeker bestaan - Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum \(overheid.nl\)](https://overheid.nl)